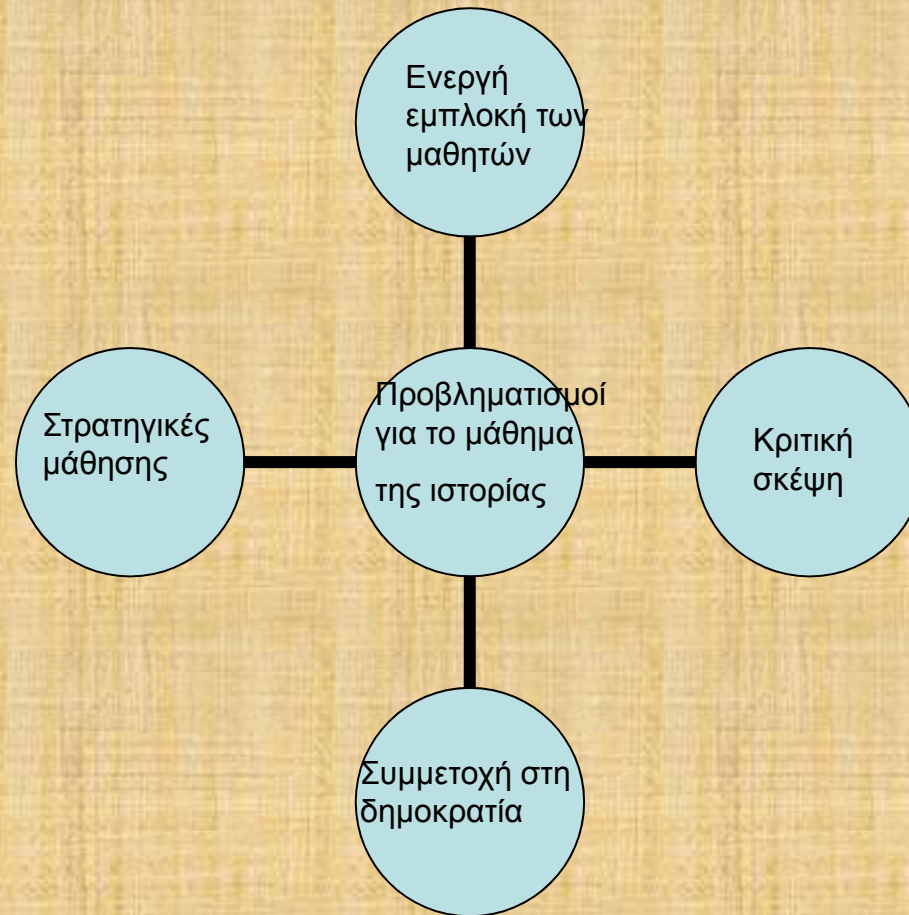

Η αξιοποίηση των εικόνων στο
μάθημα της ιστορίας στο πλαίσιο
της διαφοροποιημένης
διδασκαλίας

Δρ. Αντωνία Παπαδάκη
Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων
ν. Πέλλας

Στόχος της ιστορίας:

**Η ιστορική συνείδηση
(Historical
consciousness)**

Εάν ο στόχος είναι η ιστορική
συνείδηση τότε οι λέξεις-κλειδιά:

- Ιστορική κατανόηση
- Πολυπρισματικότητα
- Ενσυναίσθηση

Η ιστορική κατανόηση εξαρτάται από:

- **Το πώς σκεφτόμαστε σχετικά με το παρελθόν.**
- **Από το πώς διαμορφώνουμε τα ερωτήματα που θα θέσουμε για το παρελθόν.**
- **Από το πώς θα προχωρήσουμε στην οργάνωση τόσο των απαντήσεων στα ερωτήματα που θα θέσουμε, όσο και των πληροφοριών που συλλέγουμε με μελέτη, εξέταση και επιλογή υλικού.**

Εμπόδια στην ιστορική κατανόηση:

- Οι διάφορες μικροθεωρίες που τροφοδοτούν τους μαθητές.
- Απειρία στα ανθρώπινα κίνητρα.
- Σκεπτόμαστε για το παρελθόν έχοντας τις δικές μας παραδοχές και στάσεις.
- Αδυναμία των μαθητών να κατανοήσουν την ομοιότητα και τη διαφορά με τους ανθρώπους που έζησαν στο παρελθόν.
- Αδυναμία των μαθητών να ορίσουν ένα ιστορικό πλαίσιο.

Πολυπρισματικότητα (multiperspectivity)

Πολυπολιτισμικές κοινωνίες-ύπαρξη πολλών
κοινοτήτων σε μία κοινωνία

Διαφορετικές οπτικές γωνίες-
Πολυφωνία

Ενσυναίσθηση (empathy)

Γνώση και κατανόηση της περιόδου και των συνθηκών

Γνώση και κατανόηση

- Αλλαγή – συνέχεια
- Αιτίες – συνέπειες
- Γνώση και κατανόηση βασικών χαρακτηριστικών των γεγονότων του παρελθόντος
- Ερμηνείες
- Χρήση πηγών

Επομένως:

- Χρήση πολλών και διαφορετικών πηγών
- Διατύπωση ερωτήσεων
- Κριτική ερμηνεία
- Εναλλακτικές μέθοδοι διδασκαλίας
- Ποικιλία μαθησιακών δραστηριοτήτων

τους, κατάλοιπο των λατίνων προγόνων τους, που σήμερα τους θυμίζει μια διαφορετική αρχαιότητα και που ήταν πάντοτε η μόνη τους πυξίδα, αλλά πυξίδα αξιόπιστη, για να τους κρατά στο σωστό δρόμο και να τους προφυλάσσει από τις άσκοπες περιπλανήσεις και την απώλεια μέσα στα κύματα όλων εκείνων των μεταναστευτικών λαών που στοίχειωσαν τη Δακία του Τραϊανού.

Maiorescu, I, σ. 277.

🔑 Ο Τίτου Μαγιορέσκου (1840-1917) ήταν κριτικός της λογοτεχνίας, εστέτ, καθηγητής πανεπιστημίου, πολιτικός (βουλευτής, υπουργός, πρωθυπουργός) και σημαντικό μέλος της Εταιρείας Γιουνιμέα. Πήρε το διδακτορικό του στη φιλοσοφία από το πανεπιστήμιο του Γκίτσεν κι επίσης απέκτησε ένα δίπλωμα της νομικής στο Παρίσι. Ως πρωθυπουργός της Ρουμανίας προήδρευσε στη Συνδιάσκεψη Ειρήνης του Βουκουρεστίου το 1913.

? Πώς εξηγεί ο συγγραφέας τη σχέση μεταξύ γλώσσας και ταυτότητας; Η δική σας γνώμη γι' αυτό το ζήτημα ποια είναι;

B-31. Αίτηση του κροατικού κοινοβουλίου προς τον βασιλέα - αυτοκράτορα Φραγκίσκο Ιωσήφ για την έγκριση ίδρυσης της Γιουγκοσλαβικής Ακαδημίας Επιστήμης και Τέχνης (1867)

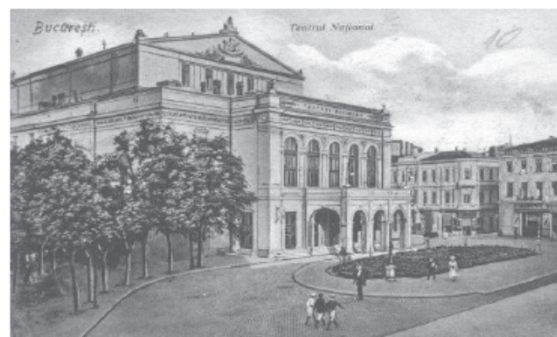
Αποστολική Υμών Μεγαλειότης, Βασιλεύ μας και φιλεούσπλαχνε αυθέντη! Ο λαός του Τριπλού Βασιλείου της Δαλματίας, της Κροατίας και της Σλαβονίας [...] ποτέ δεν υστέρησε, από δικό του σφάλμα, στην εκπαίδευση, σε σχέση με οποιονδήποτε άλλον λαό. Η ιστορία του γνώρισε πολλούς ήρωες του σπαθιού, της πέννας και κάθε άλλου άθλου του νου και της καρδιάς. Αλλά στην ίδια ιστορία, δυστυχώς, βρίσκουμε και τους λόγους για τους οποίους ο λαός μας δεν μπορεί σήμερα να συναγωνιστεί άλλα έθνη, τα οποία στάθηκαν περισσότερο τυχερά στην επιστήμη που είναι σήμερα – περισσότερο παρά ποτέ – ο κύριος μοχλός για την ανύψωση κάθε χώρας. Το Κοινοβούλιο είναι πεπεισμένο ότι, όσον αφορά στην επιστημονική και φιλολογική ανάπτυξη, [...] ο λαός μας έχει φτάσει σ' εκείνο το σημείο, όπου είναι καθήκον μας

να μεριμνήσουμε για την ίδρυση μιας ανώτατης λογοτεχνικής και επιστημονικής αρχής. Πρόκειται για την Ακαδημία χωρίς την οποία η επιστήμη δεν μπορεί να αναπτυχθεί κριτικά κι επομένως, δεν μπορεί να στεφθεί από επιτυχία.

Laszowsky, σ. 127.

? Πώς υποστηρίζει εδώ το κροατικό κοινοβούλιο την ανάγκη να ιδρυθεί Ακαδημία; Ποιο θα έπρεπε να είναι το έργο της Ακαδημίας σύμφωνα μ' αυτή την επιστολή; Κατά τη γνώμη σας, αναγνωρίζονται οι σημερινές Ακαδημίες ως «λογοτεχνικές κι επιστημονικές αρχές» ή μήπως η αυθεντία τους βρίσκεται σε ύφεση συγκριτικά με τον 19^ο αιώνα;

► Εικ.7. Το εθνικό θέατρο στο Βουκουρεστί – καρτ ποστάλ (δεκαετία του 1890)

? Πώς εξηγείτε το γεγονός, ότι οι κύριοι θεσμοί των κρατών θεωρούνταν «εθνικοί»; Πόσους άλλους θεσμούς που να χαρακτηρίζονται «εθνικοί» γνωρίζετε;

B-32. Η σημασία της γλώσσας και της λογοτεχνίας στην ανάπτυξη των εθνών – μια δήλωση στο καταστατικό της Εταιρείας για τη Δημοσίευση Αλβανικών Έργων (1879)

Όλα τα έθνη είναι φωτισμένα και πολιτισμένα χάρη στη λογοτεχνία που υπάρχει στη γλώσσα τους. Και κάθε έθνος το οποίο δεν έχει γραπτή γλώσσα ούτε λογοτεχνία στη γλώσσα του, ζει ακόμη μέσα στο σκοτάδι και είναι βαρβαρικό.

Myzyri, σ. 40.

► **Εικ.10. Μικρός Ρουμάνος ντυμένος στρατιώτης (1916)**

5 Πώς θα εξηγήσατε την τάση να ντύνονται τα μικρά αγόρια με στρατιωτική στολή; Θεωρείτε πως ήταν απλώς μια μόδα ή μήπως είχε και ορισμένες άλλες κοινωνικές και παιδαγωγικές σημασίες;

B-39. Οι στόχοι της τουρκικής εκπαίδευσης, όπως τους όρισε ο Ζίγια Γκιόκάλπ (1914)

Αν μελετήσουμε το αναλυτικό πρόγραμμα ενός [τουρκικού] σχολείου, θα προσέξουμε ότι αυτά που διδάσκονται τα παιδιά εμπίπτουν σε τρεις κατηγορίες μάθησης: (1) διδάσκονται γλώσσα, λογοτεχνία και ιστορία, που είναι η τουρκική γλώσσα, λογοτεχνία και ιστορία. (2) μαθαίνουν το κοράνι, το τετζβίτ³⁰, την κα-

τήχηση και την ιστορία του Ισλάμ και των ισλαμικών γλωσσών³¹. (3) Εκπαιδεύονται επίσης στα μαθηματικά, τις φυσικές επιστήμες και τις ξένες [ευρωπαϊκές] γλώσσες, οι οποίες θα τα βοηθήσουν στις παραπέρα σπουδές τους σ' αυτές τις επιστήμες, καθώς και σ' ορισμένες δεξιότητες, όπως είναι η χειροτεχνία και η γυμναστική.

Αυτό μας δείχνει πως οι σκοποί που επιδιώκουμε με την εκπαίδευσή μας είναι τρεις: ο Τουρκισμός, ο Ισλαμισμός και ο Εκσυγχρονισμός. Κανένας τούρκος πατέρας δεν μπορεί να μην εκπαιδεύσει το παιδί του στην τουρκική γλώσσα ή να το αφήσει να αγνοεί την τουρκική ιστορία. Ούτε μπορεί να το αφήσει αδαές ως προς την πίστη και τη λατρεία του Ισλάμ ή τη γνώση της ισλαμικής ιστορίας. Θέλει όμως το παιδί του να μορφωθεί και ως σύγχρονος άνδρας, πέρα από τη μόρφωσή του ως Τούρκου και Μουσουλμάνου. Φαίνεται λοιπόν πως η ολοκληρωμένη παιδεία για εμάς θα περιλαμβάνει τρία πεδία: την τουρκική παιδεία, την ισλαμική παιδεία και τη σύγχρονη παιδεία. [...] Αυτές οι τρεις όψεις της παιδείας πρέπει να αλληλοβοηθούνται και να αλληλοσυμπληρώνονται. Αν όμως δεν κατορθώσουμε να ορίσουμε την ιδιαίτερη λειτουργία και να προσδιορίσουμε τη σφαίρα η οποία αρμόζει στην κάθε μια, με λογικό τρόπο και χωρίς να υπερτονίσουμε καμιά από αυτές, τότε θα μπορούσαν να γίνουν αντιφατικές μεταξύ τους ή ακόμη και εχθρικές.

Vucinich, σ. 157-159.

Key Ο Ζίγια Γκιόκάλπ (1876-1924) ήταν ηγετική μορφή του κινήματος των Νεοτούρκων και ο μεγαλύτερος ιδεολογικός εκφραστής του τουρκικού εθνικισμού.

5 Ποια είναι η δική σας γνώμη για το στόχο του συγγραφέα να προωθήσει ένα είδος ισορροπίας μεταξύ των τριών τύπων παιδείας; Ήταν πρακτικό να συμπεριλαμβάνονται και οι τρεις αυτοί τύποι στο δημοτικό σχολείο; Ποια κατάσταση επικρατούσε στη δική σας χώρα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα; Σήμερα, τι συμβαίνει;

30 Η ανάγνωση του κορανίου με το σωστό ρυθμό και προφορά.

31 Αραβικά και περσικά.

ΤΑ ΝΕΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

2. Ξανθά Γερμανόπουλα εμφανίζονται να χαίρονται καθώς Εβραίοπουλα μαζί με τον δάσκαλό τους (αποδίδονται σαν καρικατούρες) διώχνονται από σχολείο (εικόνα από σχολικό βιβλίο της ναζιστικής Γερμανίας).

4. Σοβιετικός στρατιώτης υψώνει την κόκκινη σημαία στο Βερολίνο. Η είσοδος σοβιετικών στρατευμάτων στη γερμανική πρωτεύουσα, στις 2 Μαΐου 1945, σήμανε την ουσιαστική λήξη του πολέμου.

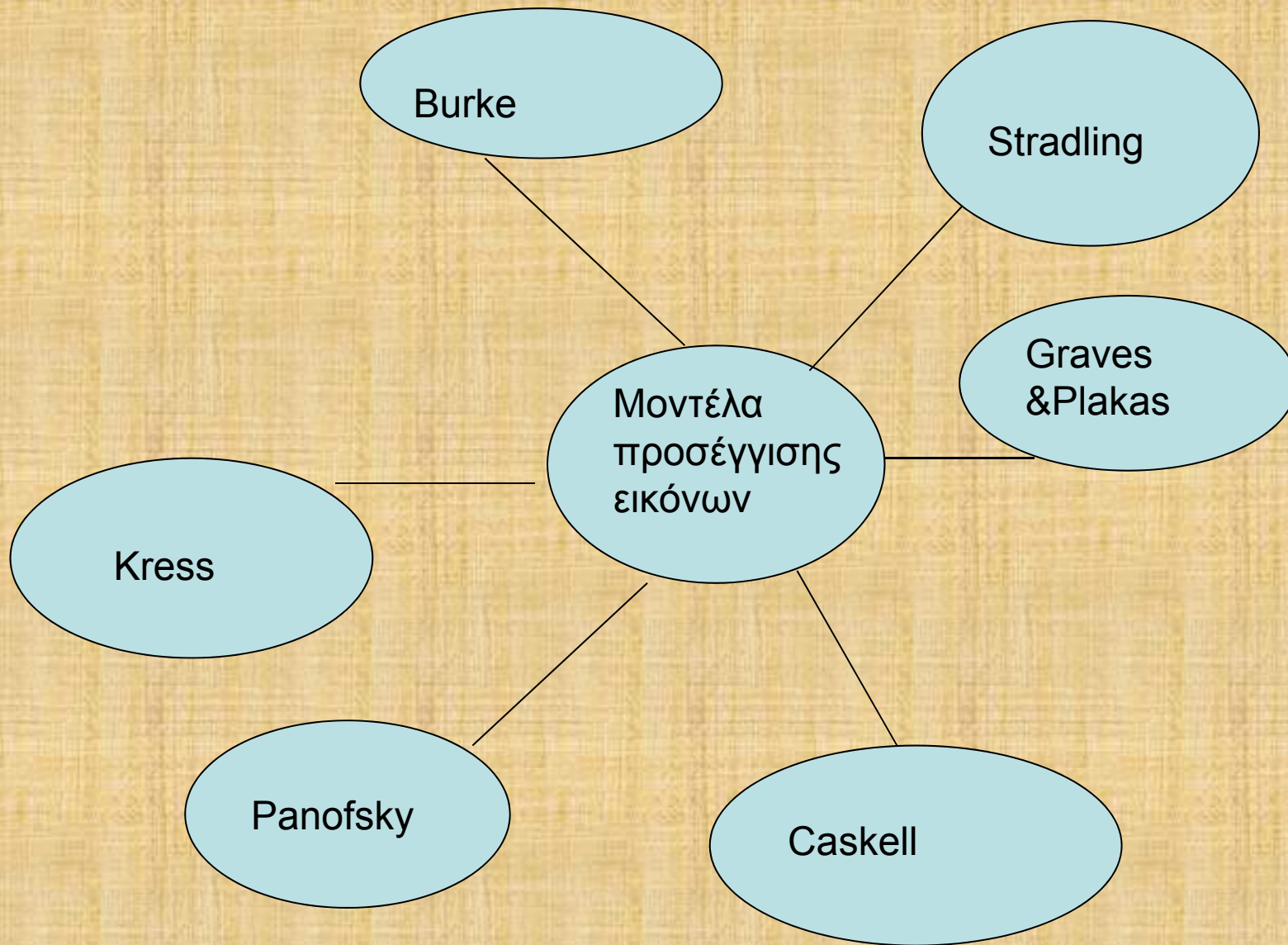
Οπτικός Γραμματισμός (visual literacy)

- Ικανότητα ανάγνωσης εικόνων
- Ικανότητα ερμηνείας εικόνων
- Ικανότητα δημιουργίας εικόνων

Στην προσέγγιση των οπτικών πηγών στη διδασκαλία της ιστορίας και σε ένα πλαίσιο γραμματισμού θα πρέπει:

- Οι μαθητές να αντιλαμβάνονται μια οπτική πηγή ως ένα πολυτροπικό κείμενο που συνδυάζει διαφορετικούς σημειωτικούς κώδικες.
- Οι μαθητές να είναι σε θέση να ερμηνεύουν αυτούς τους κώδικες.
- Να αντιλαμβάνονται ότι αυτό το πολυτροπικό κείμενο αντανακλά πολιτισμικά νοήματα.
- Να μάθουν να διερευνούν τις κοινωνικές πρακτικές που υποκρύπτονται σε μια εικόνα.

- Να κατανοούν πώς η ιστορική γνώση, οι ιδέες και οι πληροφορίες κατασκευάζονται σε διαφορετικά μέσα και γένη (genre) και πώς αυτές οι κατασκευές επηρεάζουν τη χρήση αυτών των πληροφοριών και την ανάγνωση.
- Να κατανοούν πώς μια φωτογραφία ή μία γελοιογραφία επηρεάζει την ανάγνωση.
- Να μάθουν να υποβάλουν σε κριτικό έλεγχο αυτές τις εικόνες.
- Να ασκούνται στη δημιουργία τέτοιων πολυτροπικών κειμένων προκειμένου να επικοινωνήσουν.

ΕΙΚΟΝΕΣ

- Ειδική κατηγορία εικόνας
- Συνθήκη δημιουργίας της
- Ανάλυση συμβόλων και σύνδεσή τους με την ύλη του μαθήματος
- Ερμηνεία μηνύματος εικόνας
- Συνολική ερμηνεία στο πλαίσιο της ύλης του μαθήματος.

Στάδια προσέγγισης

- Παρατήρηση
- Περιγραφή
- Αναγνώριση θέματος
- Αναζήτηση συμβόλων
- Ερμηνεία

ΧΑΡΤΕΣ

Ενδεικτικές ερωτήσεις

- Πότε σχεδιάστηκε ο χάρτης;
- Από ποια χώρα;
- Ποιες είναι οι πληροφορίες που μας παρέχει;
- Τι είδους χάρτης είναι;
- Για ποιο λόγο νομίζετε ότι σχεδιάστηκε;
- Οι πληροφορίες που υπάρχουν στο χάρτη συμφωνούν με όσα γνωρίζουμε από άλλες πηγές;

Χάρτης 1: Οι εθνικοί πόθοι των βαλκανικών χωρών

ΧΑΡΤΗΣ 1: Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, 1939-1942

ΧΑΡΤΗΣ 2: Η Νοτιοανατολική Ευρώπη μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

- Περιγραφή αναλυτική .
- Ποιος ήταν ο φωτογράφος;
- Πότε χρονολογείται η φωτογραφία;
- Ποιοι ήταν οι θεατές;
- Ποια είναι τα ιστορικά συμφραζόμενα;
- Τι νομίζετε ότι συμβαίνει;
- Τι συμπεράσματα βγάζουμε για την περίοδο που εξετάζουμε και για τα γεγονότα;
- Σε ποια εποχή του έτους λήφθηκε η φωτογραφία και ποια ώρα της ημέρας;
- Είναι φυσική ή σκηνοθετημένη;
- Πού εστιάζει ο φακός;
- Τι δεν συμπεριλαμβάνεται στη φωτογραφία;
- Δημιουργεί κάποια ερωτηματικά;
- Διασταύρωση φωτογραφίας με άλλες πηγές.

4. Σοβιετικός στρατιώτης υψώνει την κόκκινη σημαία στο Βερολίνο. Η είσοδος σοβιετικών στρατευμάτων στη γερμανική πρωτεύουσα, στις 2 Μαΐου 1945, σήμανε την ουσιαστική λήξη του πολέμου.

Σοβιετικοί στρατιώτες υψώνουν τη σημαία της ΕΣΣΔ στην κορυφή του Ράιχσταγκ. Τον Μάιο του 1945 ο σοβιετικός στρατός κατέλαβε το Βερολίνο, αναγκάζοντας τη Γερμανία σε άνευ όρων συνθηκολόγηση.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

- Αναλυτική περιγραφή των οπτικών στοιχείων.
- Εντοπισμός των λεκτικών στοιχείων ή των αριθμών που υπάρχουν.
- Υπάρχουν στοιχεία που να είναι σύμβολα; Αν ναι, τι συμβολίζουν;
- Υπάρχει δράση;
- Πώς τα λεκτικά στοιχεία επεξηγούν το σκίτσο;
- Είναι φανταστική σύλληψη ή ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα;
- Ποιος ο δημιουργός της ; Ποια θέματα τον απασχολούσαν ως γελοιογράφος; Τι άλλο γνωρίζουμε γι' αυτόν;
- Σε ποια εποχή χρονολογείται;
- Ποιο είναι το μήνυμα του σκίτσου;
- Διασταύρωση της γελοιογραφίας με άλλες πηγές αλλά και με άλλες γελοιογραφίες της εποχής άλλων γελοιογράφων ή και από άλλες χώρες.

► Εικ. 17. «Η γαλακτοφόρος αγελάδα»,
οθωμανική γελοιογραφία, 1909

Kalem, 22 Ιουλίου 1909, στο Brummett, σ. 172.

Λεζάντα: Ο τούρκος στρατιώτης: «Αρκετά αρμέξατε. Αφήστε κάτι και για τον ιδιοκτήτη».

Παρατηρήστε τις δύο γελοιογραφίες. Ποια πρόσωπα απεικονίζονται; Πώς παρουσιάζεται η πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία;

1. Γελοιογραφία που απεικονίζει την τρίτη τάξη να κουβαλά τον κλήρο και την αριστοκρατία.

2. Ξανθά Γερμανόπουλα εμφανίζονται να χαίρονται καθώς Εβραιόπουλα μαζί με τον δάσκαλό τους (αποδίδονται σαν καρικατούρες) διώχνονται από σχολείο (εικόνα από σχολικό βιβλίο της ναζιστικής Γερμανίας).

ρήξη με τον Βενιζέλο και την επανάσταση του Θέριου (1905 - βλέπε ενότητα 21).

Σε αυτές τις συνθήκες ιδρύθηκε, τον Μάιο του 1909, ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος, μια οργάνωση κατώτερων αξιωματικών.

1. Η Αναγέννηση της Ελλάδας
στις 15 Αυγούστου 1909 (λαϊκή λιθογραφία).

1. Ορισμένα από τα αιτήματα του Στρατιωτικού Συνδέσμου

Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος ποθεί όπως η θρησκεία μας υψωθεί εις τον εμπρέποντα ιερόν προορισμό της, όπως η Διοικήσις της χώρας καταστή χρηστή και έντιμος, όπως η Δικαιοσύνη απονέμεται ταχέως μετ' αμεροληψίας και ισότητος προς άπαντας εν γένει τους πολίτας αδιακρίτως τάξεως, όπως η Εκπαίδευσις του Λαού καταστή λυσιτελής διά τον πρακτικόν βίον και τας στρατιωτικές ανάγκας της χώρας [...] και τέλος όπως τα οικονομικά ανορθωθώσι, [...], ώστε αφ' ενός μεν ο σχεδόν πενόμενος ελληνικός λαός ανακουφισθή εκ των επαχθών φόρων, ους ήδη καταβάλλει και οίτινες ασπλάχνως κατασπαταλώνται προς διατήρησιν πολυτελών και περιττών υπηρεσιών και υπαλλήλων, χάριν της απαισίας συναλλαγής, αφ' ετέρου δε καθορισθώσι θετικώς τα όρια εντός των οποίων δύνανται ν' αυξηθώσιν αι δαπάναι διά την στρατιωτικήν της χώρας παρασκευήν και διά την συντήρησιν του στρατού και του στόλου εν ειρήνη.

Ν. Ζορμπάς, *Απομνημονεύματα*, Αθήνα 1925, σ. 17.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Περιγραφή αντικειμένου-Τι είδους αντικείμενο είναι;
- Πού βρέθηκε;
- Από τι υλικό είναι κατασκευασμένο;
- Πώς διακοσμείται;
- Αναζήτηση συμβολισμών στη διακόσμησή του και στον τρόπο κατασκευής του (ανάλυση συμφραζομένων).

Πληροφορίες για τα συγκεκριμένα αντικείμενα.

- Από τι υλικό φαίνονται να είναι κατασκευασμένα;

Τι δηλώνει το υλικό κατασκευής για την οικονομική κατάσταση των Μυκηναίων;

Ο τρόπος διακόσμησης και επεξεργασίας του υλικού τι πληροφορίες μπορεί να μας δώσει; Ποιο είναι το ζώο που εικονίζεται; Γιατί επιλέγουν αυτό το ζώο; (συσχετισμός και με την πύλη των Λεόντων)

Γιατί άραγε αυτά τα αντικείμενα συνόδευαν τους νεκρούς στον τάφο και ποιοι ενδεχομένως ήταν αυτοί οι νεκροί

Ανάγνωση εικόνων

- Παρατήρηση
- Περιγραφή εικονιζομένου θέματος
- Τοποθέτηση εικόνας στο χώρο και στο χρόνο.
- Ταυτότητα-δημιουργός
- Αναγνώριση συμφραζομένων της εικόνας
- Αποκωδικοποίηση μηνυμάτων
- Ερμηνεία-ανάλυση σύνδεση με την υπάρχουσα γνώση.
- Συμπεράσματα-σύνθεση.

Πλεονεκτήματα από την αξιοποίηση οπτικών πηγών

- ❖ Κινητοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών
- ❖ Ενίσχυση της παρατηρητικότητας
- ❖ Ανάπτυξη ιστορικής φαντασίας και διατύπωση υποθέσεων
- ❖ Ανάπτυξη της ενσυναίσθησης
- ❖ Εποπτικότητα
- ❖ Επίδραση στη μνημονική ικανότητα
- ❖ Διευκόλυνση μαθητών με μειωμένες αναγνωστικές δεξιότητες

- ❖ Η εικόνα δημιουργεί το κίνητρο για την κατάκτηση του άγνωστου.
- ❖ **η εικόνα ανοίγει νέες προοπτικές, προκαλώντας:**

την απορία

το «ξάφνιασμα»

τη «γνωστική σύγκρουση» (τι είναι αυτό που δεν ξέρω, τι είναι αυτό που μου ανατρέπεται αυτό που ξέρω;),

- ❖ Η εικόνα γέφυρα επικοινωνίας
- ❖ Η παρουσία της εικόνας διευκολύνει πολύ το πέρασμα από το γνωστό στο άγνωστο, από το πολιτισμικά οικείο στο πολιτισμικά μακρινό.
- ❖ Διευκολύνει τη γλωσσική ανάπτυξη

Μορφές δραστηριοτήτων με εικόνες

1. Χρήση φύλλων εργασίας με εικόνες και ερωτήσεις για ατομική ή ομαδική εργασία
2. Κατασκευή εικόνων
3. Σύνθεση κειμένου με βάση ένα σώμα εικόνων
4. Αναζήτηση και επιλογή εικόνων για ένα ιστορικό γεγονός, πρόσωπο ή το θέμα του μαθήματος.

Ενδεικτικά

- Ταξινόμηση πορτρέτων με βάση το φύλο, την ηλικία, την απασχόληση ή την ιστορική περίοδο, την κοινωνική θέση κλπ
- Παραβολή δύο διαφορετικών πορτρέτων του ίδιου προσώπου.

Φωτογραφίες συγκεκριμένης περιόδου με ασχολίες πχ γυναικών για να γίνει η σύγκριση με τη σημερινή εποχή.

Να τοποθετήσουν πάνω στη γραμμή του χρόνου φωτογραφίες με τη σωστή χρονολογική σειρά.

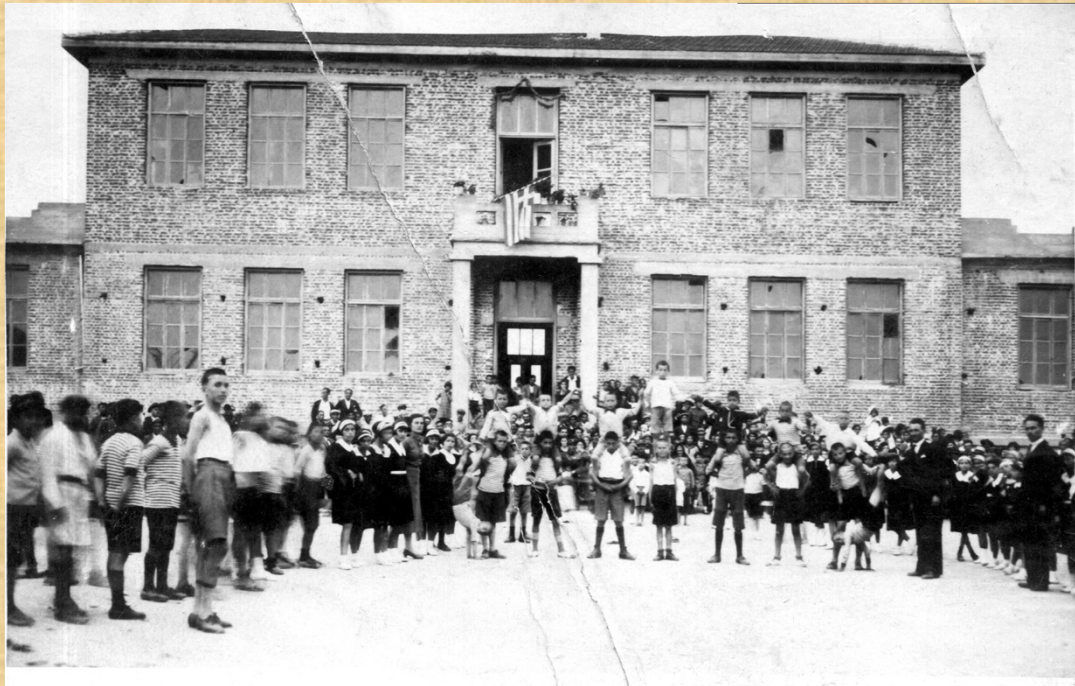

Ο Δισκοβόλος του Μίρωνα. Άγαλμα αθλητή σε έντονη στιγμιαία κίνηση, καθώς συγκρατεί τις δυνάμεις του πριν πετάξει τον δίσκο (Αντίγραφο ρωμ. εποχής). (Ραίμη, Museo Nazionale Romano)

Να τοποθετήσουν οι μαθητές πάνω στο χάρτη τα νομίσματα λαμβάνοντας υπόψη την προέλευσή τους

Να συγκρίνουν μία φωτογραφία του
σχολείου τους πχ του 1930 με μία
σημερινή του σχολείου.

Να δοθεί μια φωτογραφία σε παιδιά διαφορετικής εθνικότητας για να δούμε τις σκέψεις τους με αφορμή τη φωτογραφία.

Ποιες λέξεις σας έρχονται στο νου, καθώς βλέπετε την εικόνα;

► **Εικ. 4. Η πλατεία Συντάγματος στην Αθήνα (1863)**

Μαρκεζίνης, σ. 312-313.

Εξηγείστε το όνομα που δόθηκε σ' αυτή την πλατεία. Εσείς έχετε Πλατεία Συντάγματος στην πρωτεύουσα της χώρας σας και στην πόλη όπου κατοικείτε; Έχετε ή είχατε ποτέ Πλατεία Έθνους ή Εθνική Πλατεία;

Παιχνίδι: Οι ονομασίες των δρόμων της πόλης - Μάθημα ιστορίας

Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Βρείτε τουριστικούς οδηγούς για την πόλη σας από τέσσερις χωριστές ιστορικές περιόδους του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα. Αναλύστε τα ονόματα των δρόμων και των πλατειών και προσπαθείστε να βρείτε πόσα απ' αυτά αναφέρονται σε ιστορικά γεγονότα ή χαρακτήρες καθώς και σε εθνικούς ή τοπικούς ήρωες και γεγονότα. Αναλύστε το νόημα της αλλαγής ονομασίας που παρατηρείται κάθε φορά αλλά και μέσα στο πέρασμα του χρόνου. Μπορείτε να παίξετε το ίδιο παιχνίδι χρησιμοποιώντας ως αφητηρία τ' αγάλματα της πόλης σας.

Στο Βουκουρέστι, η Λεωφόρος Βασιλίσσης Ελισάβετ μετονομάστηκε στη διάρκεια του κομμουνιστικού καθεστώτος σε Λεωφόρο 6ης Μαρτίου (ημέρα εγκατάστασης της πρώτης κομμουνιστικής κυβέρνησης) κι έπειτα σε Λεωφόρο Γιώργη Γεωργίου Ντέη (από το όνομα του κομμουνιστή ηγέτη της Ρουμανίας από το 1945 έως το 1965). Μετά το 1989, ονομάστηκε Λεωφόρος Μιχαήλ Κογκαλνιτσεάνου, προς τιμήν ενός μεγάλου πολιτικού, ιστορικού και συγγραφέα του 19^{ου} αιώνα, ενώ μερικά χρόνια αργότερα ένα κομμάτι της ξαναπήρε το παλιό όνομα, Λεωφόρος Βασιλίσσης Ελισάβετ. Αυτός είναι ένας πολύ απλός τρόπος για να κατανοήσουμε με ποιον τρόπο τα πολιτικά καθεστώτα χρησιμοποιούν τα ονόματα των δρόμων για να νομιμοποιήσουν συγκεκριμένες ιδεολογικές επιλογές και ιστορικές μνήμες. Μπορείτε να βρείτε άλλα παραδείγματα σαν κι αυτό; Υπάρχουν πολλά. Εσείς τι σκέφτεστε σχετικά μ' αυτές τις αλλαγές ονομάτων;

- Εικ.6. Νέες τεχνολογίες κι εθνικά σύμβολα - διαφήμιση ραπτομηχανών (Ελλάδα, ύστερος 19^{ος} αιώνας)

Αθήνα, συλλογή του Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου, στο Φωτόπουλος, σ. 480.

🔑 Έντυπη διαφημιστική καρτ ποστάλ για εταιρεία ραπτομηχανών Σίγγκερ. Οι ραπτομηχανές διαφημίζονται στον ελληνικό τύπο ήδη το 1874. Η χρήση τους στην ελληνική ύπαιθρο άρχισε να εξαπλώνεται γύρω στα 1900. Τότε τους δόθηκε το όνομα Όλγα, προς τιμήν της βασίλισσας, η οποία χάριζε ως προίκα στις άπορες και στις νιόπαντρες πέλες.

📌 Γράψτε ένα σύντομο σχόλιο γι' αυτή την εικόνα. Αναλύστε τους χαρακτήρες οι οποίοι παρονομάζονται εδώ, τον τρόπο με τον οποίο είναι ντυμένοι και τις δραστηριότητες με τις οποίες ασχολούνται. Για ποιο λόγο χρησιμοποιούνταν τα εθνικά σύμβολα σε μια εμπορική διαφήμιση; Με ποιους τρόπους μπορεί η διαφήμιση να συμβάλει στην επιβολή ταύτισης με το έθνος; Μπορεί η εμπορική διαφήμιση να καλλιεργεί επίσης στερεότυπα για κάποιες άλλες εθνοτικές ή θρησκευτικές ομάδες; Μήπως επιβάλλει μια διάκριση ανάμεσα σ' «εμάς» και σ' «αυτούς»; Διαφημίσεις που παίζονται σήμερα στο ραδιόφωνο, στην τηλεόραση, στη δική σας χώρα, συναντά κάποιους ιστορικούς χαρακτήρες ή συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ταυτισμένα με κάποιο έθνος; Υπάρχουν επίσης εθνικοί, εθνοτικοί και θρησκευτικοί «άλλοι», οι οποίοι να παρουσιάζονται ως παραδείγματα ή ως μέτρα σύγκρισης;

Να συγκρίνετε τις δύο φωτογραφίες

► Εικ.22. Η μοναρχία και το κράτος – ρουμανική καρτ ποστάλ με την απεικόνιση του βασιλιά (αρόλου Α΄ (1866-1914).

Γιατί κυκλοφορούσε μια καρτ ποστάλ με την εικόνα τού βασιλιά της χώρας; Πώς απεικονίζεται εδώ ο ηγεμόνας; Ποια συναισθήματα και ποιες στάσεις προσπαθεί να μεταδώσει η εικόνα;

Άλλες δραστηριότητες

(Αφού δώσουμε ένα σύνολο φωτογραφιών)

- Αν ήσασταν επιμελητές μουσείου με το καθήκον να γράψετε ένα σύντομο σχόλιο για κάθε φωτογραφία, τι θα γράφατε;
- Να συγκρίνετε τις φωτογραφίες ανάλογα με το θέμα τους.

**ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
Γ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ**

Η θέση της γυναίκας στα πλαίσια της αγροτικής κοινωνίας της Αλμωπίας την περίοδο 1900-1960.

Υλικό: Φωτογραφίες όπου εικονίζονται γυναίκες σε διαφορετικές στιγμές και συνθήκες της ζωής τους και ανήκουν στην περίοδο που εξετάζουμε.

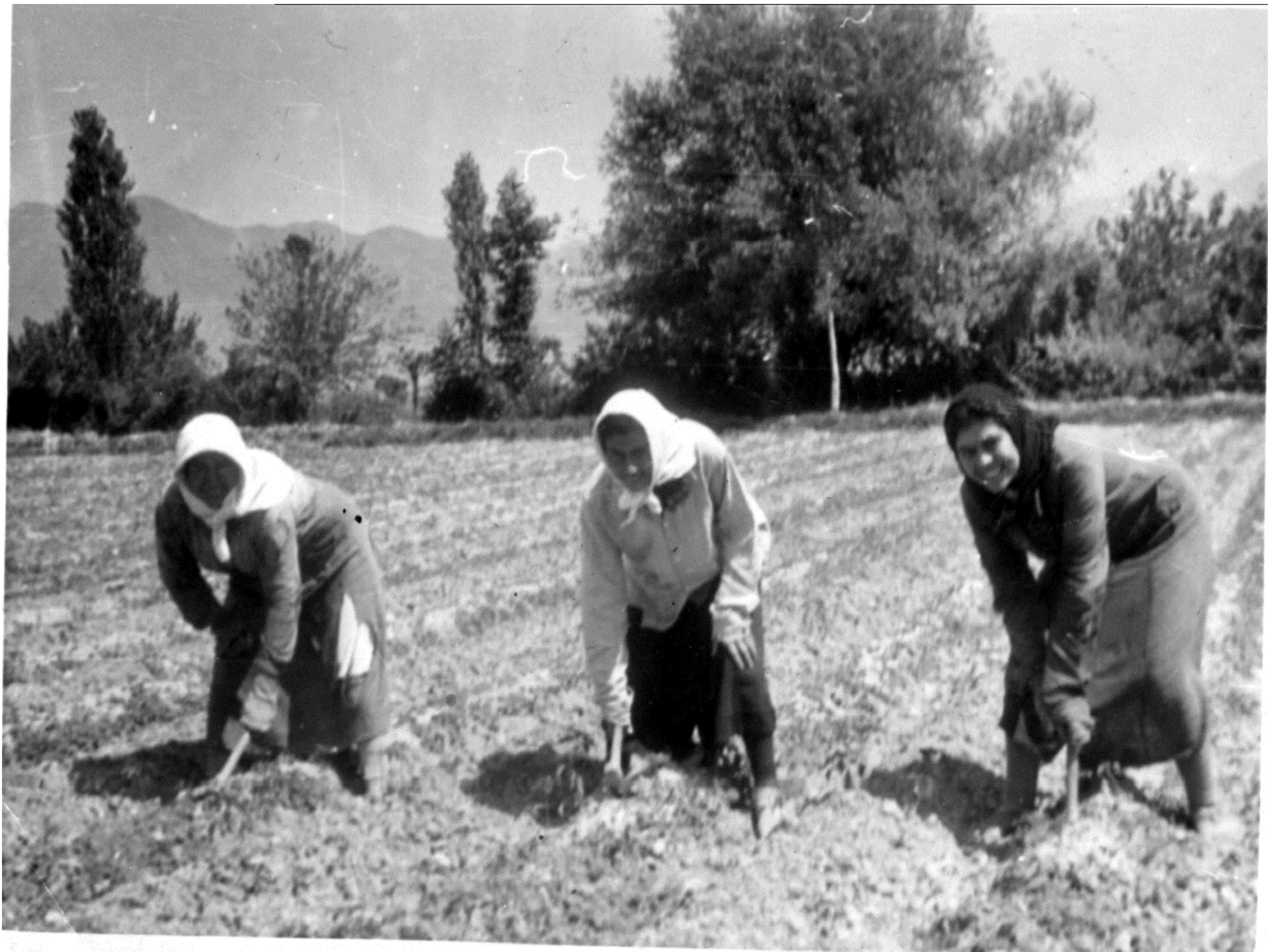
Άξονες του θέματος:

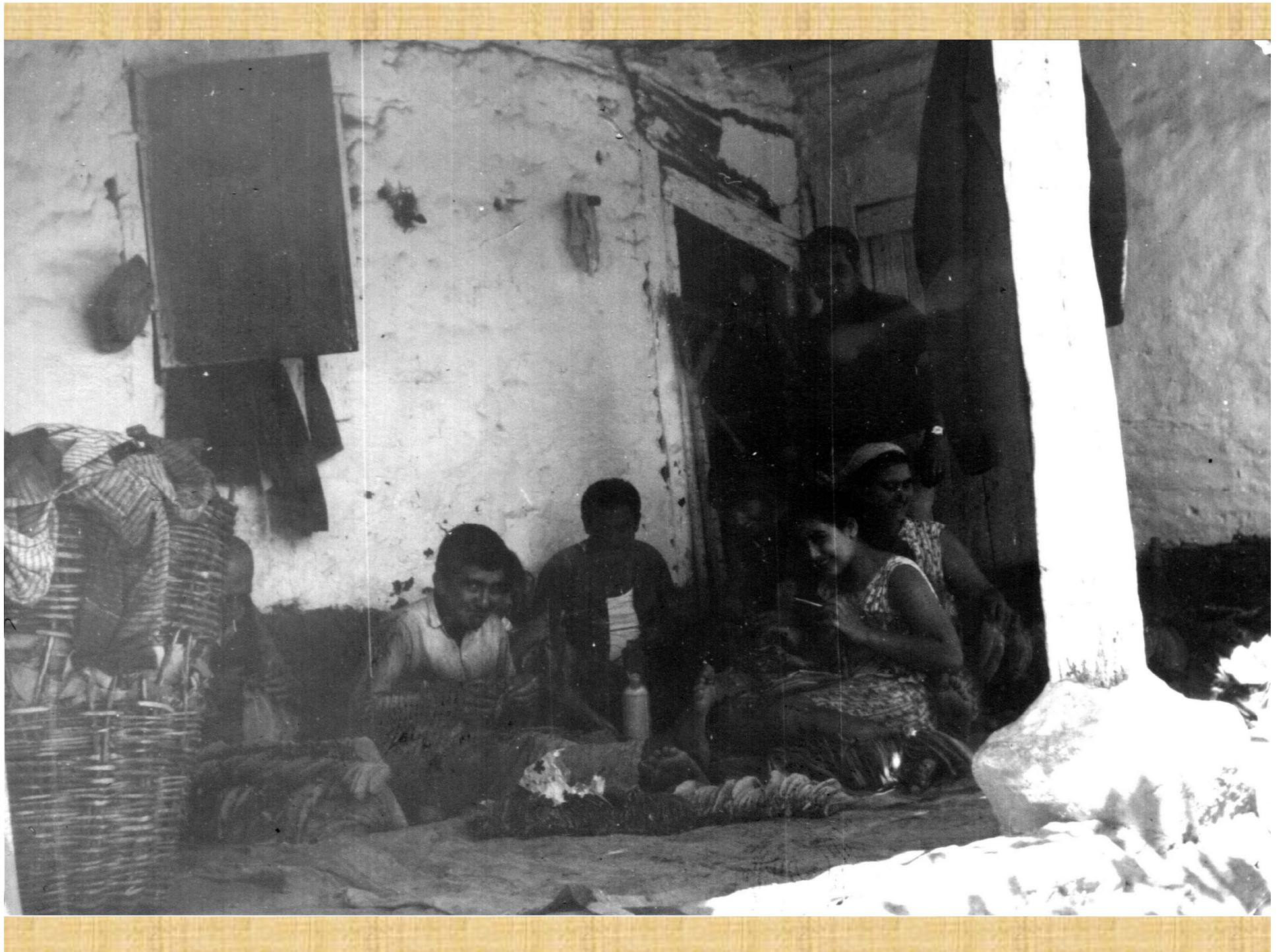
1. Η γυναίκα στο σχολείο.
2. Οικιακές εργασίες.
3. Η γυναίκα στην παραγωγή.
4. Η γυναίκα σε σχέση με τα άλλα μέλη της οικογένειας.
5. Η γυναίκα σε σχέση με άλλα μέλη της κοινότητας στην οποία ανήκει.
6. Οι ρόλοι της γυναίκας στην οικογένεια και στην κοινωνία.

Εμπλοκή όλων των μαθητών,
αλλοδαπών ή παλιννοστούντων
για να γίνει σύγκριση

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

1. Ύπαρξη δείγματος ίδιας χρονικής περιόδου.
Το θέμα κριτήριο επιλογής των φωτογραφιών .
2. Ένταξη σε συμφραζόμενα.
3. Διασταύρωση πηγών.

Konstantin J. Kostic

«ΓΙΡΑΝΤΕΣ» ΑΠΟ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΚΑΠΝΑ ΔΙΝΟΥΝ ΣΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΓΙΟΡΤΙΝΗ ΟΨΗ

Όταν ο καιρός είναι καλός, η αποξήρανση ολοκληρώνεται σε τρεις περίπου εβδομάδες. Ο καινός καλλιεργείται πολύ στη νότια Γιουγκοσλαβία.

ΟΙ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ ΔΕΝ ΣΤΑΜΑΤΟΥΝ ΠΟΤΕ ΣΤΗ ΣΕΡΒΙΑ

Η μικρή Γιουγκοσλάβα, στο σπίτι της κοντά στο Βελιγράδι, γνέθει μάλλινο νήμα. Πάνω από το κεφάλι της ξεραινόνται σταφύλια.

Φωτογραφίες: Konstantin J. Kostich

ΕΠΙΔΕΞΙΑ ΔΑΧΤΥΛΑ ΚΕΝΤΟΥΝ ΠΕΡΙΠΛΟΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

Αυτή η κοπέλα διατηρεί το δέρμα της καθαρό και απαλό με καλλυντικά που φτιάχνονται στο σπίτι με πανάρχαιες συνταγές.

ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΑΓΚΡΑΜ ΣΤΗΝ ΚΡΟΑΤΙΑ

Rudolf Balogh

ΜΟΝΤΕΡΝΟΙ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΔΙΑΚΟΙΠΤΕΣ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΛΑΜΠΟΚΙΑ ΠΟΥ ΣΤΕΓΝΩΝΟΥΝ

Από την παλιά αποθηκευτική σοφίτα του δεύτερου πατώματος η Σλοβένα κουβαλάει ένα καλάθι μήλα. Θα πουληθούν στην αγορά του Γρέζιτς, που είναι η κοντινότερη πόλη. Διακόπτες ηλεκτρικού δίκτυα στην πόρτα δείχνουν ότι τα αγροκτήματα εκσυγχρονίζονται, αλλά μερικά από τα σύνεργα και τα εργαλεία έχουν ηλικία κάποιων αιώνων.

Konstantin J. Kostich

ΤΟ ΚΑΘΑΡΙΟ ΝΕΡΟ ΤΟΥ ΡΥΑΚΙΟΥ ΠΟΥ ΠΗΓΑΖΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΒΟΥΝΟ ΔΙΑΤΡΕΙ ΤΑ ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ ΛΙΝΑ ΚΑΤΑΛΕΥΚΑ

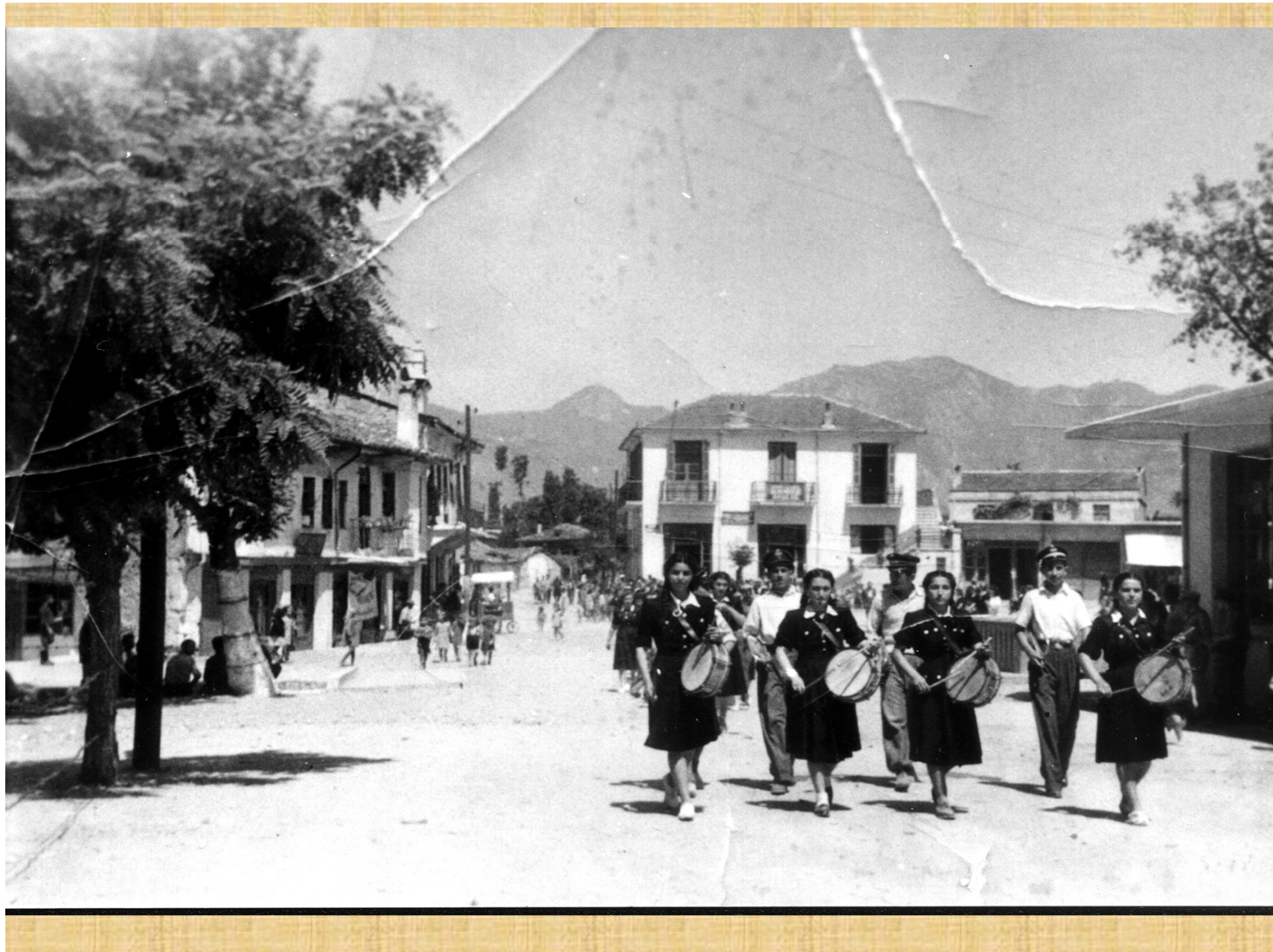

ΦΥΛΛΟ ΜΑΘΗΤΗ

Συγκεντρώστε φωτογραφίες στις οποίες εικονίζονται γυναίκες.

Σε κάθε φωτογραφία:

1. Με ποιους εικονίζονται;
2. Πού φωτογραφίζονται;
3. Ποια ώρα της ημέρας φωτογραφίζονται;
4. Τι φορούν;
5. Ποιες είναι οι χειρονομίες;
6. Με τι ασχολούνται την ώρα της φωτογράφισης;
7. Ποιο είναι το θέμα της φωτογραφίας;

Συμπεράσματα από όλες τις φωτογραφίες

- Ταξινομήστε τις φωτογραφίες ανάλογα με το θέμα που εικονίζεται σε κάθε φωτογραφία.
- Καταγράψτε τα θέματα που παρουσιάζονται;
- Ποιες είναι οι ασχολίες των γυναικών στα πλαίσια του οίκου;
- Ποιες είναι οι δραστηριότητές της στα πλαίσια της κοινότητας;
- Ποιοι ρόλοι της γυναίκας αναδεικνύονται;
- Διασταυρώστε τα συμπεράσματά σας με τις προφορικές συνεντεύξεις.

Ο παραδοσιακός γάμος στην περιοχή της Αλμωπίας

Στόχοι της εργασίας:

- Να προβούν οι μαθητές σε συγκρίσεις και συσχετίσεις του πολιτισμικού παρελθόντος με το παρόν.
- Να μυηθούν στο περιεχόμενο της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Να κατανοήσουν την αλληλοεξάρτηση των μελών μιας κοινότητας

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- Συγκέντρωση φωτογραφιών με θέμα το γάμο.
- Ταξινόμηση φωτογραφιών.
- Συνεντεύξεις από συγγενείς.
- Περιγραφή και σημειολογία της νυφιάτικης στολής.
- Σύγκριση της τελετουργίας του παραδοσιακού γάμου με την αντίστοιχη σύγχρονη εντοπίζοντας τις διαφορές και τις ομοιότητες.
- Σύγκριση της τελετουργίας του παραδοσιακού γάμου στην Αλμωπία με αυτήν των όμορων κρατών.
- Να καταγράψουν τα τραγούδια του γάμου .

ΓΑΜΗΛΙΑ ΠΟΜΠΗ ΣΤΟ ΓΙΤΣΕ

Αυτός που οδηγεί το άλογο του σημαιοφόρου είναι ο «κουμπάρος». Η κομπανία οδεύει προς το σπίτι της νύφης, για να τη συνοδεύσει στο γαμπρό που περιμένει στην εκκλησία.

Δραστηριότητες εκπαιδευτικών

Τι ερωτήσεις και δραστηριότητες θα μπορούσαμε να αναθέσουμε για τις εικόνες αυτές;

► Εικ. 21. Αποχαιρετισμός στη Σόφια και στην Κωνσταντινούπολη

III. Κουλτούρα

► Εικ. 9. Μάθημα ιστορίας σε γυμνάσιο θηλέων, Αθήνα 1911

Λαμβάνοντας υπόψη και τις δύο φωτογραφίες τι ερωτήσεις ή δραστηριότητες θα θέτατε;

